

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.3.18>

ТИПОВЕ СІТУАЦІЇ СЛІДЧІ В ДОХОДЖЕННІ В СПРАВІ НЕЛЕГАЛЬНОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ПЕРЕЗ ГРАНИЦЮ ПАНСТВОВУ УКРАЇНИ

Mykhailo Horin

*student Katedry Egzekwowania Prawa i Działań Antykorupcyjnych
Międzyregionalnej Akademii Zarządzania Personelem (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0001-9685-8315

horinmykhailo@ukr.net

Adnotacja. Artykuł określa czynniki, które najbardziej wpływają na specyfikę sytuacji śledczych i dochodzeń: źródło otrzymywania informacji źródłowych i podmiot otrzymywania materiałów źródłowych. W zależności od odmian treści informacyjnych wyróżniono następujące typowe sytuacje śledcze: 1) osoba przestępca, w szczególności organizatora lub (ta) kierownika nielegalnego przewozu osób przez granicę państwową Ukrainy (lub osoba, która przyczyniła się do nielegalnego przewozu) została zatrzymana na miejscu zdarzenia, są świadkowie i materialne znamiona wykroczenia karnego; 2) osoba (grupa osób) została zatrzymana podczas korzystania z fałszywych paszportów do przekraczania granicy państwowej w punktach kontrolnych przez granicę państwową Ukrainy; 3) osoba (grupa osób) została zatrzymana bez odpowiednich dokumentów podczas próby nielegalnego przekroczenia granicy państwowej Ukrainy poza punktami kontrolnymi; 4) postępowanie karne rozpoczęto zgodnie z danymi jednostek operacyjno-poszukiwawczych, które mają wiarygodne, ale niepełne informacje o grupie przestępczej, której działalność związana jest z nielegalnym przewozem osób przez granicę państwową Ukrainy. Dla każdej sytuacji śledczej opracowano wersje śledcze i algorytmy działań w celu ich weryfikacji.

Słowa kluczowe: dochodzenie, migranci, granica państwa, nielegalny przewóz, ślady, sytuacja.

TYPICAL INVESTIGATORS SITUATIONS DURING THE INVESTIGATION OF ILLEGAL SMUGGLING OF PERSONS ACROSS THE STATE BORDER OF UKRAINE

Mykhailo Horin

*Applicant at the Department of Law Enforcement
and Anti-Corruption Activities Interregional Academy Personnel Management (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0001-9685-8315

horinmykhailo@ukr.net

Abstract. The article identifies the factors that most influence the peculiarities of investigative situations and investigations: the source of obtaining primary information and the subject of obtaining primary material. Depending on the variations of the information content, the following typical investigative situations are highlighted: 1) the person of the criminal, in particular, the organizer or (and) leader of the illegal transfer of persons across the state border of Ukraine (or the person who facilitated the illegal transfer), was detained at the scene, there are witnesses and material traces criminal offence; 2) a person (group of persons) was detained when using forged passports to cross the state border at checkpoints across the state border of Ukraine; 3) a person (group of persons) was detained without appropriate documents during an attempt to illegally cross the state border of Ukraine outside the checkpoints; 4) criminal proceedings have been initiated based on the data of investigative units that have at their disposal reliable but incomplete information about a criminal group whose activities are related to the illegal transportation of persons across the state border of Ukraine. For each investigative situation, investigative versions and action algorithms for their verification have been developed.

Key words: investigation, migrants, state border, illegal transit, traces, situation.

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Михайло Горін

*здобувач кафедри правоохоронної та
антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії
управління персоналом (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0001-9685-8315

horinmykhailo@ukr.net

Анотація. У статті встановлено чинники, що найбільше впливають на особливості слідчих ситуацій і розслідування: джерело одержання первинної інформації та суб'єкт отримання первинного матеріалу. Залежно від варіацій інформаційного наповнення виділено такі типові слідчі ситуації: 1) особу злочинця, зокрема, організатора або (та) керівника незаконного переправлення осіб через державний кордон України (або особу яка сприяла неза-

конному переправленню), затримано на місці події, є свідки та матеріальні сліди кримінального правопорушення; 2) особу (групу осіб) затримано при використанні підроблених паспортів для перетинання державного кордону в пунктах пропуску через державний кордон України; 3) затримано особу (групу осіб) без відповідних документів під час спроби незаконно перетнути державний кордон України поза пунктами пропуску; 4) кримінальне провадження розпочато за даними оперативно-розшукових підрозділів, які мають у своєму розпорядженні достовірну, але неповну інформацію про злочинну групу, діяльність якої пов'язана з незаконним переправленням осіб через державний кордон України. Для кожної слідчої ситуації розроблено слідчі версії та алгоритми дій з їх перевірки.

Ключові слова: розслідування, мігранти, державний кордон, незаконне переправлення, сліди, ситуація.

Актуальність теми. Нелегальна міграція – є складовою частиною «міграції», але має як притаманні їй загальні, так і власні властивості, що визначають її місце в загальних міграційних процесах. З-поміж інших кримінально-протиправних деліктів, незаконне переправлення осіб через державний кордон України (в'їзд і виїзд) залишається одним із найприбутковіших видів злочинності діяльності, яка із початком повномасштабного військового вторгнення, соціально-економічних змін у суспільстві й спрямованості політики держави на розвиток і розширення дипломатичних відносин з іншими країнами, отримала новий поштовх у кримінально-протиправному «прогресі».

Вирішення завдань досудового розслідування за допомогою ситуаційного підходу – поширений та виправданий практикою метод аналітичної та практичної роботи, що дозволяє максимально урахувати всі важливі обставини події та прямо застосувати наукові розробки до певних ситуацій та умов. Формування типових слідчих ситуацій відбуваються на основі вивчення матеріалів правозастосовної практики і є складовою практичною усіх криміналістичних методик.

Виклад основного матеріалу. На думку А.Ф. Волобуєва, розробка типових слідчих ситуацій відіграє ключову роль при формуванні практичних рекомендацій в кожній методиці досудового розслідування кримінальних правопорушень (Волобуєв, 1996: 28–29).

В.Ю. Шепітько пропонує розглядати слідчу ситуацію в широкому та вузькому розумінні. Виходячи з позиції науковця у широкому розумінні, слідча ситуація являє собою сукупність всіх умов, що впливають на досудове розслідування та визначають його особливості, в той час коли у вузькому значенні (більш практично спрямованому) слідча ситуація є характеристикою інформаційних даних, що знаходяться у розпорядженні слідства на конкретному етапі досудового розслідування кримінального правопорушення (Шепітько, 1998: 264–265).

На думку М.В. Салтевського, слідча ситуація – це з одного боку об'єктивна реальність (матеріальні та ідеальні джерела), а з іншого – система, що пізнається в процесі досудового розслідування кримінального правопорушення суб'єктом доказування. Відповідно, слідча ситуація в пізнавальному аспекті – це категорія, що оцінюється, а в інформаційному – сукупність матеріальних та ідеальних джерел, які виникають на конкретному етапі досудового розслідування кримінального правопорушення (Салтевський, 2001: 87).

У криміналістиці відомі різні класифікації слідчих ситуацій, зокрема: 1) сприятливі і несприятливі; 2) безконфліктні і конфліктні; 3) початкові, проміжні і кінцеві; 4) типові і специфічні (Шепітько, 2001: 366). З огляду на зазначену класифікацію, ми розглядатимемо типові слідчі ситуації, які виникають під час досудового розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України.

За результатами проведеного анкетування працівників органів досудового розслідування встановлено такі чинники, що найбільше впливають на особливості слідчих ситуацій і хід розслідування:

1) джерело одержання первинної інформації про кримінальне правопорушення, що підтвердили 52,8% опитаних слідчих;

2) ким зібраний первинний матеріал (СБУ, Національною поліцією України, ДПС України), про що зазначили 28,4% опитаних;

3) кількісний склад суб'єктів кримінального правопорушення (85%).

Як запевнили нас респонденти, розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії у більшості випадків здійснюється за такою приблизною схемою:

а) перевірка достовірності й уточнення фактичних даних, що стали підставою для внесення відповідних відомостей до ЄРДР;

б) встановлення обставин, що підлягають доказуванню (ст. 91 КПК України);

в) побудова версій про нез'ясовані обставини;

г) побудова версій про винних осіб, мотиви й мету їх дій тощо.

Залежно від варіацій інформаційного наповнення можна виділити такі типові слідчі ситуації:

1. *Особу злочинця, зокрема, організатора або (та) керівника незаконного переправлення осіб через державний кордон України (або особу яка сприяла незаконному переправленню), затримано на місці події, є свідки та матеріальні сліди кримінального правопорушення (26,2%).*

Зазначена ситуація проста та сприятлива, де слідчий має достатньо корисної інформації, тобто, інформації, яка характеризує як кримінальне правопорушення в цілому, так і окремі його обставини, зокрема дані про особу злочинця.

Для з'ясування всіх обставин кримінального правопорушення слід висунути обґрунтовані припущення – версії. Зокрема, типовими є версії щодо:

– вчинення кримінального правопорушення організованим угрупованням або групою осіб;

– причетності до кримінального правопорушення службових осіб (працівників) ДПС України або інших правоохоронних органів.

Основне тактичне завдання – зафіксувати сліди кримінально-протиправного діяння. Дії СОГ мають максимально відзначитися оперативністю і спрямованістю на збирання доказової інформації шляхом огляду місця події, особистого обшуку затриманого, оглядом вилучених предметів, документів, а також допитом свідків (у тому числі осіб, які безпосередньо здійснювали затримання та осіб яких намагались незаконно переправити через державний кордон), й на основі отриманих даних здійснити у процесуальному відношенні затримання потенційного підозрюваного (скласти протокол затримання) й протягом наступних 24 годин з моменту затримання здійснити повідомлення про підозру та в максимально стислі строки призначити судові експертизи (наприклад, судово-технічну експертизу вилученого документа, судово-почеркознавчу, дактилоскопічну тощо).

Дії оперативно-розшукового характеру в зазначеній ситуації мають бути насамперед направлені на встановлення особи затриманого, ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 332 КК України, у його діях; місце, умови, час, мету та мотив вчинення кримінального правопорушення; організаторів незаконного переправлення осіб через державний кордон та інших причетних осіб, роль кожного у вчиненні кримінального правопорушення; способи підготовки (підбір та підготовка транспортних засобів, збір інформації про місце перетину державного кордону, підбір співучасників та пособників, спосіб зв'язку між членами групи тощо); спосіб безпосереднього вчинення кримінального правопорушення; перевірки осіб на причетність до вчинення інших кримінально-протиправних дій й в значній мірі залежатимуть від повноти показань затриманих про обставини вчиненого кримінального правопорушення.

Також тут слід розглядати й дії осіб, яких затримано при спробі такого переправлення, зокрема, особа чи декілька осіб затримані при: а) проходженні прикордонного контролю, або б) незаконній спробі перетину державного кордону поза пунктом пропуску.

Якщо ж свідками у таких кримінальних правопорушеннях є іноземні громадяни, то при проведенні СРД необхідно залучити перекладача та захисника й повідомити про затримання консульство чи представництво тієї держави, громадянином якої він являється (Назаренко, 2006).

2. Особу (групу осіб) затримано при використанні підроблених паспортів для перетинання державного кордону в пунктах пропуску через державний кордон України (20,7%).

На етапі початку кримінального провадження найбільш доцільно здійснення таких слідчих дій та заходів: – затримання особи при спробі незаконного перетинання державного кордону України з підробленим паспортом;

– криміналістичне дослідження паспорта;

– опитування затриманого;

– установлення особи, що організувала незаконне переправлення через державний кордон України, її затримання.

На початковому етапі розслідування, на наш погляд, доцільно проведення наступних слідчих дій та заходів:

– допит особи, затриманої при спробі незаконного перетинання державного кордону України;

– допит підозрюваного;

– обшук у підозрюваного з метою вилучення інших підроблених документів, речових доказів, різної техніки;

– допит між свідком і підозрюваним.

Крім цього, необхідно використовувати весь комплекс заходів, направлених не лише на виявлення місць знаходження підозрюваних осіб, але і, по можливості, на закріплення інформації, що надходить, про їхню злочинну діяльність. До таких заходів відносяться: контроль поштових і телеграфних відправлень, а також інших повідомлень; прослухування телефонних переговорів, зняття інформації з технічних каналів зв'язку (телефакс, телетайп, комп'ютерні мережі, мобільний телефон) тощо. При отриманні відомостей про місце знаходження розшукуваної особи проводяться заходи щодо реалізації наявної інформації.

Другий варіант пов'язаний зі створенням ситуації з викриття і документування організатора, або пособника у кримінальному правопорушенні. На етапі його встановлення найбільш доцільне здійснення наступних слідчих дій та заходів:

– затримання переправлювача на місці правопорушення при передачі підроблених паспортів і даванні порад із незаконного перетинання державного кордону України;

– опитування затриманого;

– криміналістичне дослідження паспорта;

– опитування особи, для якої виготовлялися підроблені паспорти.

На початковому етапі розслідування, на наш погляд, доцільне проведення таких слідчих дій та заходів:

– допит особи, для якої виготовлялися підроблені паспорти;

– допит підозрюваного;

– обшук у підозрюваного з метою вилучення інших підроблених документів, речових доказів, різної техніки;

– перехресний допит між свідком і підозрюваним.

3. Затримано особу (групу осіб) без відповідних документів під час спроби незаконно перетнути державний кордон України поза пунктами пропуску (31,4%).

Необхідно зазначити, що з початку повномасштабного військового вторгнення саме ця слідча ситуація переважає серед кримінальних проваджень розпочатих за фактом вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон України.

Алгоритм дій аналогічний першим двом ситуаціям, однак, відмітимо, що на початку кримінального провадження найбільш доцільно здійснити наступні слідчі та інші процесуальні дії:

- затримання осіб і наступне опитування на предмет з'ясування того, хто й коли організував їх незаконне переправлення через державний кордон України;
- огляд місця події з відображенням схеми місцевості району затримання, а також паспортів затриманих у випадку їх наявності;
- опитування свідків.

Акцентовуємо увагу, що існують два варіанти затримання осіб: 1) затримання безпосередньо після незаконного перетинання державного кордону України; 2) затримання осіб, які незаконно в'їхали в Україну й намагаються незаконно перетнути державний кордон України та були виявлені на території України.

У випадках втечі потенційних підозрюваних чи осіб, яких намагались затримати працівники ДПС України під час незаконного перетину державного кордону, дії СОГ повинні бути направлені на дослідження слідів з метою визначення ознак, якими володіє злочинець (сліди ніг, рук, взуття, крові, волосся, мікрОВОлокна тощо); а також як вже було зазначено, виявлення місця, часу вчинення; встановлення обставин і можливих очевидців кримінального правопорушення; виготовлення і використання суб'єктивних портретів; перевірку інформації за криміналістичними обліками; надання доручень оперативним працівникам про встановлення підозрюваного шляхом ОРЗ. За дорученням слідчого, оперативними працівниками проводяться наступні дії: а) переслідування злочинців за гарячими слідами з використанням службово-розшукового собаки; б) пошук свідків події, що розслідується; в) спостереження в районі місця виявлення за поведінкою підозрілих осіб, а також збір інформації серед місцевого населення.

4. Кримінальне провадження розпочато за даними оперативно-розшукових підрозділів, які мають у своєму розпорядженні достовірну, але неповну інформацію про злочинну групу, діяльність якої пов'язана з незаконним переправленням осіб через державний кордон України (наприклад, коли факт організації незаконного переправлення осіб зафіксовано, але інформація про індивідуальні властивості особи співучасників кримінального правопорушення відсутня, або незначна) (21,7%).

Відповідна слідча ситуація є найскладнішою та несприятливою, оскільки характеризується дефіцитом інформації, наявністю тільки окремих, часто і недостатньо якісних відомостей про особу злочинця (злочинців), мотиви і цілі їхніх дій. Алгоритм дій слідчого, оперативних підрозділів, а також комплекс слідчих та НСРД, які необхідно здійснити в наведеній ситуації, містить широкий перелік тих заходів, які вміщують або комбінують згадані компоненти в різних співвідношеннях, залежить від змісту та обсягу первинної інформації. Усі вони, так чи інакше, спрямовані на встановлення організатора (організаторів), пособників, виконавців такого злочинного угруповання, з'ясування механізму його функціонування, висунення та перевірки версій на причетність до вчинення інших кримінальних правопорушень тощо.

У разі наявності інформації про міжнародні зв'язки у такій злочинній діяльності, важливе, а часом і основне значення в даній слідчій ситуації, може мати саме міжнародна співпраця правоохоронних органів держав, що включає у себе в тому числі комплекс заходів суб'єктів інтегрованого управління кордонами з відповідними компетентними органами суміжних з Україною держав (Бегалов, 2018: 100).

Однак, в усіх слідчих ситуаціях після першочергових СРД необхідним є призначення та проведення судових експертиз. Усе виявлене та вилучене на місці події (наприклад, сліди, засоби та інші предмети) підлягає експертному дослідженню, встановленню конкретних діагностичних та ідентифікаційних даних, завдяки яким можна висунути низку версій, встановити особу злочинця, спланувати розслідування в цілому, та проведення подальших СРД, зокрема. Як вже було зазначено, незаконному переправленню осіб через державний кордон України властивий груповий характер. З огляду на це, існують слідчі ситуації, при яких поряд з протидією наслідку одного або декількох співучасників кримінального правопорушення одночасно відбувається активне сприяння слідству з боку інших осіб. Так, слідчі ситуації, на наступних етапах розслідування обумовлені позицією (ставленням) підозрюваного стосовно повідомленої йому підозри, зокрема:

1. Підозрюваний визнає себе винуватим повністю, тобто дає показання стосовно всіх обставин злочинної події, що підтверджується наявними у провадженні доказами (18,2%). У такій ситуації основні напрями розслідування – закріплення і систематизація наявних доказів та одержання нових, проведення СРД, спрямованих на розширення доказової бази. При дачі підозрюваним показань про місцезнаходження предметів, що можуть бути використані як речові докази, необхідно провести їх вилучення. У разі виявлення названих об'єктів їх направляють на експертне дослідження.

2. Підозрюваний визнає себе винуватим частково (20,3%). Виникає необхідність отримання додаткових доказів винуватості за допомогою судових експертиз, психологічних прийомів та повторних допитів. Необхідно звернути увагу, що найбільш активні члени групи навіть у випадках, коли визнають свою вину, як правило, применшують свою роль, роблячи це шляхом наклепу на інших.

3. Підозрюваний не визнає себе винуватим у вчиненні кримінального правопорушення (заперечує проти підозри) (46,2%).

Водночас, до такого роду ситуацій відносяться також випадки, коли особа була затримана, їй повідомлено про підозру, обрано запобіжний захід не пов'язаний з триманням під вартою й надалі місцезнаходження останнього стало невідомо (15,3%). Дії органів досудового розслідування мають бути направлені на збір даних, що якнайповніше характеризують особу розшукуваного, виявлення його зв'язків, встановлення можливого

місцезнаходження або появи, застосування заходів до затримання розшукуваного. Програма і алгоритм дій слідчого в цій ситуації передбачає складання постанови про оголошення в розшук й надання доручення оперативним підрозділам щодо збору матеріалів з камер відеоспостереження, візуального спостереження в місцях можливої появи, допиту родичів, знайомих підозрюваного тощо. Хоча оперативно-розшукові підрозділи є самостійним у виборі засобів і методів досягнення поставленої мети, слідчому необхідно, не обмежуючись наданням доручення, обговорити можливі перспективи розслідування. У свою чергу, оперативними працівниками додатково проводиться робота зі складання розшукових орієнтувань із зазначенням прикмет підозрюваних; виявляються можливі зв'язки злочинців; проводиться оперативне перекриття вірогідних шляхів руху (переміщення) злочинця; проводиться спостереження за місцями його найчастішого перебування тощо.

Отже, у кримінальних провадженнях щодо незаконного переправлення осіб через державний кордон України можна висунути такі типові слідчі версії, що стосуються кримінального правопорушення в цілому:

- переправлення осіб через державний кордон здійснювалось членами організованого злочинного угруповання, що займається незаконним переправленням осіб через державний кордон України та іншою протиправною діяльністю на державному кордоні;

- переправлення осіб здійснювалось членами організованого злочинного угруповання, що займається незаконним переправленням осіб через державний кордон України із залученням працівників ДПС України на основі фінансової зацікавленості;

- до незаконного переправлення осіб через державний кордон причетні не лише працівники ДПС України, а й інші правоохоронні органи;

- незаконне переправлення осіб через державний кордон здійснювалось особою або особами, уродженцями та мешканцями одного з прикордонних населених пунктів, які зайнялися наданням допомоги в незаконному перетинанні державного кордону;

- до вчинення кримінального правопорушення причетна саме затримана особа.

Нами виокремлено найтипівіші ситуації у слідчій практиці та відповідні версії (напрямки розслідування). Безумовно, зазначений перелік не є вичерпним та може змінюватись залежно від обставин кримінального провадження. Так, у випадках пов'язаного з переправленням осіб через державний кордон України за студентськими візами поряд із зазначеними вище алгоритмами дій необхідно додатково здійснити:

- опитування іноземця на предмет того, як він одержував студентську візу «Навчається у ВНЗ», тобто з'ясування того, хто, коли, за яких обставин і за скільки грошей поставив її в його національному паспорті, чи дійсно проходить він навчання у ВНЗ, чи перетинав він державний кордон України на підставі зазначеного штампу, у якому пункті пропуску (як правило аеропорт), залучення до матеріалів допиту оригіналу або ксерокопії національного паспорта іноземця, а також інших наявних у нього підроблених документів;

- запит до ДМС на предмет з'ясування того, на якій підставі іноземцеві була проставлена в національному паспорті студентська віза «Навчається у ВНЗ», з додаванням до відповіді ксерокопій документів, які стали підставою для видачі Даної візи;

- запит до ВНЗ на предмет підтвердження або спростування факту навчання іноземця в період проставлення в національному паспорті студентської візи «Навчається у ВНЗ»;

- опитування інспектора ВНЗ на предмет з'ясування того, хто приносив заявки на реєстрацію іноземця (або на прохання кого він їх випишував й віддавав на підпис керівництву ВНЗ) і квитанції про оплату за навчання на іноземця (Бугайчук, Корнієнко, Шульга, 2016: 65).

Водночас у ситуації при застосуванні злочинцями способу «трудова міграція» додатково необхідне здійснення наступних таких дій:

- одержання відповіді з центру зайнятості населення із вказівкою підстав видання дозволу на працевлаштування іноземцеві в Україні з додаванням пакету всіх завірених копій документів;

- одержати відповідь із ДМС, на якій підставі проставлявся в національному паспорті іноземця штамп «Має дозвіл на працевлаштування в Україні», на підставі якого іноземці безперешкодно перетинають державний кордон України (багаторазова віза) з додаванням завірених копій відповідних документів;

- одержання відповіді з ДПС України про те, що іноземець у певний час перетинав державний кордон України з зазначенням типу візи; – опитування іноземців на предмет з'ясування того, яким чином вони одержували дозвіл на працевлаштування в Україні, у якій фірмі, чи працює у ній той, хто оформляв дозвіл на працевлаштування в Україні, а також на підставі чого проставляв у національному паспорті іноземця штамп «Має дозвіл на працевлаштування в Україні», що є багаторазовою візою (у даних ситуаціях велике значення має паспорт іноземця, у якому є відмітка про одержання багаторазової візи й наступні перетинання державного кордону України по ній);

- опитування директора фірми на предмет з'ясування того, чи підписував він документи, що подаються до центру зайнятості населення для оформлення дозволу на працевлаштування;

- за необхідності опитування інших співробітників цієї фірми, які причетні до оформлення іноземцеві дозволу на працевлаштування в Україні (Бегалов, 2020; Капітанчук, 2009; Паламарчук, 2003)

Висновки. Залежно від варіацій інформаційного наповнення виділено такі типові слідчі ситуації: 1) особу злочинця, зокрема, організатора або (та) керівника незаконного переправлення осіб через державний кордон України (або особу яка сприяла незаконному переправленню), затримано на місці події, є свідки та матеріальні сліди кримінального правопорушення (26,2%); 2) особу (групу осіб) затримано при використанні підроблених паспортів для перетинання державного кордону в пунктах пропуску через державний

кордон України (20,7%); 3) затримано особу (групу осіб) без відповідних документів під час спроби незаконно перетнути державний кордон України поза пунктами пропуску (31,4%); 4) кримінальне провадження розпочато за даними оперативно-розшукових підрозділів, які мають у своєму розпорядженні достовірну, але неповну інформацію про злочинну групу, діяльність якої пов'язана з незаконним переправленням осіб через державний кордон України (21,7%). Для кожної слідчої ситуації розроблено слідчі версії та алгоритми дій з їх перевірки.

Список використаних джерел:

1. Бегалов Є.П. Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: дис. ... докт. філософ. 081. Київ. 2020. 280 с.
2. Бегалов Є.П. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України. *Актуальні проблеми криміналістики та судової експертології* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 22 листоп. 2018 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. С. 49–52.
3. Бугайчук К.Л., Корнієнко В.В., Шульга А.М. та ін Особливості розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: науково-методичні рекомендації. Харків: ХНУВС, 2016. 103 с.
4. Волобуєв А.Ф. Загальні положення криміналістичної методики: Лекція. Харків: Ун-т. внутр. справ, 1996. 36 с.
5. Капітанчук Л.Ю. Окремі питання розслідування порушень державного кордону України за участю нелегальних мігрантів. *Часопис Хмельницького університету управління та права «Університетські наукові записки»*. 2009. № 1. С. 306–312.
6. Криміналістика: підручник / за ред. В.Ю. Шепітька. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 682 с.
7. Назаренко П.Г. Особливості провадження досудового слідства у кримінальних справах за участю іноземців: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2006. 26 с.
8. Паламарчук Ю.С. Модель дій порушника державного кордону: зб. наук. праць. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ ім. Б. Хмельницького. 2003. № 26. Ч. II. С. 23–24.
9. Салтевський М.В. Криміналістика: підручник: у 2-ч. Ч. 2. Харків: Консул, 2001. 528 с.
10. Шепітько В.Ю. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: підручник для студентів юрид. вузів і фак. Харків, Право, 1998. 376 с.

References:

1. Biehalov, Ye.P. (2020). Rozsliduvannya nezakonnoho perepravlennia osib cherez derzhavnyi kordon Ukrainy [Investigation of illegal transportation of persons across the state border of Ukraine]: dys. ... dokt. filosof. 081. Kyiv. 280 p. [in Ukrainian].
2. Biehalov, Ye.P. (2018). Tipovi slidchi sytuatsii pochatkovoho etapu rozsliduvannya nezakonnoho perepravlennia osib cherez derzhavnyi kordon Ukrainy [Typical investigative situations of the initial stage of the investigation of illegal transportation of persons across the state border of Ukraine]. *Aktualni problemy kryminalistyky ta sudovoi ekspertolohii* : materialy mizhvidom. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 22 lystop. 2018 r.). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, pp. 49–52. [in Ukrainian].
3. Buhaichuk, K.L., Korniienko, V.V., Shulha, A.M. ta in. (2016). Osoblyvosti rozsliduvannya nezakonnoho perepravlennia osib cherez derzhavnyi kordon Ukrainy [Peculiarities of the investigation of illegal transportation of persons across the state border of Ukraine]: naukovometodychni rekomendatsii. Kharkiv: KhNUVS, 103 p. [in Ukrainian].
4. Volobuiev, A.F. (1996). Zahalni polozhennia kryminalistychnoi metodyky [General provisions of forensic methodology]: Lektsiia. Kharkiv: Un-t. vnutr. sprav, 36 p. [in Ukrainian].
5. Kapitanchuk, L.Iu. (2009). Okremi pytannia rozsliduvannya porushen derzhavnoho kordonu Ukrainy za uchastiu nelegalnykh mihrantiv [Separate issues of the investigation of violations of the state border of Ukraine involving illegal migrants]. *Chasopys Khmelnytskoho universytetu upravlinnia ta prava «Universytetski naukovy zapysky»*. № 1. pp. 306–312. [in Ukrainian].
6. Shepitka, V.Iu. (red.) (2001). Kryminalistyka [Forensics]: pidruchnyk. Kyiv: Yurinkom Inter, 682 p. [in Ukrainian].
7. Nazarenko, P.H. (2006). Osoblyvosti provadzhennia dosudovoho slidstva u kryminalnykh spravakh za uchastiu inozemtsiv [Peculiarities of pretrial investigation proceedings in criminal cases involving foreigners]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv, 26 p. [in Ukrainian].
8. Palamarchuk, Yu.S. (2003). Model dii porushnyka derzhavnoho kordonu [Model of actions of a violator of the state border]: zb. nauk. prats. Khmelnytskyi : Vyd-vo NADPSU im. B. Khmelnytskoho. № 26. Ch. II. pp. 23–24. [in Ukrainian].
9. Saltevskiy, M.V. (2001). Kryminalistyka [Forensics]: pidruchnyk: u 2-ch. Ch. 2. Kharkiv: Konsul, 528 p. [in Ukrainian].
10. Shepitko, V.Iu. (1998). Kryminalistychna taktyka i metodyka rozsliduvannya zlochyv [Forensic tactics and methods of crime investigation]: pidruchnyk dlia studentiv yuryd. vuziv i fak. Kharkiv, Pravo, 376 p. [in Ukrainian].